

Impérium

Martin Scorsese v HBO

Radomír D. Kokeš

Impérium – Mafie v Atlantic City v duchu reklamního sloganu své mateřské produkční společnosti není televizní seriál – je to HBO seriál. Stál hodně peněz, hrají v něm vynikající herci, má vyplněné dialogy a jak to tak s HBO seriály bývá, mnohem větší pozornost než dravému vyprávění příběhu byla nakonec věnována vrstevnatosti fikčního světa. Současně si však při srovnání prvních dvou epizod i nezainteresovaný divák pravděpodobně všimne, jak výrazný je mezi nimi skok ve stylistickém i narativním uchopení. Je skvělé, když se vám podaří k režii pilotní epizody zlákat tvůrčí hvězdu formátu Martina Scorseseho, ale... HBO seriály obvykle staví na propojitelnosti svých částí do relativně homogenního celku, takže jestli lze *Impériu* skutečně něco otevřeně vyčíst, je to očividná různorodost forem.

Impérium začíná s nástupem americké prohibice v roce 1920. Ačkoli se v něm objevuje řada historicky fikčních postav typu Luckyho Luciana nebo mládežnického Al Capona, věnuje se spíše fikčním postavám (aspoň myslím) a stavům věcí v menším městě Atlantic City. Klíčové charaktery tvoří pokladník (ve skutečnosti hlavní kápo v Atlantic City) Nucky Johnson, mladý muž Jimmy, zpočátku ještě vdaná a svým mužem krutě bitá žena Margaret, zlem prolezlý gangster Rothstein, a nakonec buldočí federální agent Van Alden. Každý z nich zakládá narativní oblast, která stojí v nějakém sporném stavu k těm ostatním, a zároveň musí všechny postavy řešit své soukromé problémy. Nucky Johnson si postupně staví vlastní prohibiční mocnost, Jimmy se snaží prosadit jako gangster a neváhá jít v cestě za respektem ani proti svému mentorovi Nuckymu, Rothstein se pokouší všechny podrazit, Van Alden zase dostat za mříže. A nebohá Margaret se uprostřed toho všeho ocitne sevřená v kleštích mezi svým tyranským manželem, Nuckym a posléze i Van Aldenem.

Pro HBO seriály je docela typické, že v poměru postavy-události vítězí postavy, které na sebe důsledky jednotlivých událostí nebo jejich shluků váží a přenáší je „přes sebe“ do dalších epizod. Jak bylo naznačeno výše, důsledkem je pomalé tempo a silící pocit, že ačkoli se každá událost ve vyprávění neváže na události ostatní, všechno ve světě spolu souvisí a stojí k sobě v neustálém pnutí. Z di-

vákova hlediska je HBO seriálový fikční svět vrstevnatý a bohatý, přičemž tento typ nenápadně budované komplexnosti stojí skoro v opozici k okázale překombinovaným seriálům typu *Ztracených*. Pozornost je však v *Impériu* věnována tolika postavám, jejich postupům, radostem i traumatům (aniž by seriál nabízel nějakou hlubší mentální subjektivitu), že spousta informací a domněnek o seriálovém světě zůstává jen pravděpodobná, málokdy jsou plně rozhodnutelné.

Požitek z pilotní epizody ale nestojí jen na uspořádání světa, ale podporuje jej i formální vyplánost. Působí totiž jako dokonale promyšlená starosvětská žánrová kinematografie, čehož paradoxně dosahuje prostřednictvím excentrických stylistických a narativních postupů. Epizoda začíná kruhovou roztmívačkou a končí kruhovou zatmívačkou, používají se stop-záběry, deformativně se pracuje s teleobjektivy nebo znatelným přeostřováním mezi objekty v prostoru. Působivá dobová atmosféra tedy stojí v přímé opozici k zarputile sebevědomělému užívání stylistických prostředků: hrozba primitivního eklekticismu se vytrácí a mění na nesmírně vzrušující estetický zážitek. Děj epizody ke všemu začíná uprostřed jejího příběhu, skáče se v čase a každý návrat k předchozímu přepisuje souvislosti předchozího. Sebevědomělé stylistické i narativní postupy se nakonec propojují v montáži, kdy zvuk ze „současné“ řady záběrů pokračuje bez přerušení dál, zatímco v obrazové rovině se pravidelně střídají výjevy z přítomnosti a minulosti.

Zdánlivě samostatné narativní oblasti postav se začnou parádně provazovat, aniž by se slévaly do jedné: několik Rothsteinových lidí při brutální přestřelce zemře, podíl na tom má Jimmy a podíl z toho zase získá Nucky. Vyšetřováním je nepřekvapivě pověřen Van Alden. A co Margaret? Vhodné řešení situace gangsteři najdou v osobě jejího manžela. Také v rovině světa vládne opoziční dynamika. Mikroúroveň soukromých životů postav je totiž neustále stavěna do paralely k makrorovině historické perspektivy: prohibice, válka gangů, sílící moc vyšetřovací služby. A pokud se jen minimálně ověřují informace soukromé, o to větší důraz se klade na ověřování dat globálních (například na identitu zavražděného v závěru epizody). Pokud by celý

seriál vypadal jako jeho pilotní sedmdesátiminutová epizoda, rozhodně bych se nezlobil.

Jenže druhá (padesátiminutová) epizoda už ze stavu věci té předchozí jenom čerpá, přičemž styl i způsob vyprávění posouvá do zcela klasických oblastí. Rozvíjejí se jednotlivé narativní oblasti vázané na jednotlivé figury, ale s nimi samotnými si vzhledem k radikální změně strategií nevystačí. Vytrácí se neustálé pnutí mezi makroúrovň a mikroúrovň či vyvolávání atmosféry starého a zaprášeného prostřednictvím nového a drzého. A tak aby se nalákalo na epizodu třetí, je v posledních sekundách zapojena osvědčená konvence ve formě nečekaného cliffhangeru. *Impérium* zůstává i nadále promyšleným seriálovým dílem, ale extrémní nadprůměrnost pilotní epizody nakonec nutně činí ty další mnohem méně esteticky atraktivními. Nevím jak vám, ale nakonec mi to z diváckého hlediska připadá jako docela dobrý „kšeft“.

Impérium – Mafie v Atlantic City (Boardwalk Empire). HBO 2010.

1-2 2011

CINEPUR

#73

**SMRT
FILMU**